

Absorpcja środków UE przez samorzady oraz ich jednostki w województwie zachodniopomorskim w latach 2007-2012

SUPLEMENT

Streszczenie i uzupełnienie badania wg stanu na dzień 31 grudnia 2012 roku

Wykonano na zlecenie Komisji Rozwoju, Promocji i Współpracy Międzynarodowej Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego

WYKONAWCA:

SZCZECIN, STYCZEŃ 2013

Zleceniodawca:

Komisja Rozwoju, Promocji i Współpracy Międzynarodowej Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego

Adres:

Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego, ul. Korsarzy 34
70-540 Szczecin

Wykonawca:

Centrum Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Sp. z o.o.
Al. Wojska Polskiego 31/8
70-473 Szczecin
Tel.: (91) 350 70 90; Fax: (91) 350 70 91
e-mail: sekretariat@crsg.pl
www: crsg.pl

Zespół autorski:

dr Ryszard Czyszkiwicz
dr Włodzimierz Durka (kierownik badania)
dr inż. Marek Molewicz

Uwagi wstępne

Niniejsze opracowanie zawiera skróconą wersję raportu z badania pt. „Absorpcja środków UE przez samorządy oraz ich jednostki w województwie zachodniopomorskim w latach 2007-2012”. Jest to także suplement badania, gdyż w dokumencie zawarto zaktualizowane informacje dotyczące absorpcji środków unijnych według stanu na dzień 31 grudnia 2012 roku, podczas gdy raport końcowy z badania dotyczył stanu na dzień 31 lipca 2012 roku.

Zlecniodawcą badania była Komisja Rozwoju, Promocji i Współpracy Międzynarodowej Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego, a wykonawcą Centrum Rozwoju Społeczno-Gospodarczego w Szczecinie. Raport składa się z czterech części oraz aneksu metodologicznego.

Suplement zawiera analizę absorpcji środków unijnych w obecnej perspektywie finansowej (2007-2013). Znajdziemy tu informacje na temat pozyskiwania środków przez poszczególne województwa w obrębie poszczególnych programów wsparcia. Pozwoli to na wskazanie miejsca zachodniopomorskiego na tle innych województw. W tej części zaproponowano analizę absorpcji w przeliczeniu na jednego mieszkańca (per capita), co pozwoli na określenie dysproporcji terytorialnych pomiędzy województwami.

Analogiczną analizę przeprowadzono dla jednostek samorządu terytorialnego w województwie zachodniopomorskim. W pierwszej kolejności ukazano poziom absorpcji według powiatów i gmin uzyskaną przez wszystkie podmioty: publiczne, prywatne, osoby fizyczne, organizacje pozarządowe itp. Następnie omówiono aktywność samych samorządów, czyli zostanie wskazany poziom absorpcji środków unijnych uzyskany przez samorządy i ich jednostki.

Część druga Suplementu zawiera wnioski i rekomendacje z badań jakościowych przeprowadzonych w trzech gminach i trzech powiatach województwa zachodniopomorskiego.

1. Zachodniopomorskie na tle innych województw

Środki pomocowe objęte analizą

Działania zaplanowane w Narodowej Strategii Spójności finansowane są z budżetu Unii Europejskiej w kwocie - 67,3 mld euro, z krajowych środków publicznych w wysokości – 11,9 mld euro oraz ze środków prywatnych wynoszących około 6,4 mld. euro. Łączna suma środków przeznaczonych na realizację NSRO wyniesie więc około 85,6 mld euro.

Z punktu widzenia polskiego beneficjenta istotne jest ulokowanie środków pomocowych w określonym programie operacyjnym. Programy operacyjne to programy stworzone w celu obsługi poszczególnych funduszy. Ich treść podzielona jest na części, tzw. priorytety względnie tzw. osie priorytetowe, określające cele dotacji w poszczególnych zakresach, a dalej na działania i poddziałania, w których opisane są typy projektów podlegających dotowaniu.

Dostęp do środków finansowych Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) umożliwia program PO Kapitał Ludzki (PO KL). Środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) dystrybuowane są za pomocą programów: (1) PO Innowacyjna Gospodarka (PO IG); (2) PO Infrastruktura i Środowisko (PO IŚ); (3) PO Rozwój Polski Wschodniej (PO RPW); (4) PO Pomoc Techniczna (PO PT), (5) PO Europejska Współpraca Terytorialna (PO EWT) oraz (6) 16 Regionalnych Programów Operacyjnych - po 1 dla każdego województwa (RPO). Środki Europejskiego Funduszu Rolnego Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) obsługuje Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW), zaś środki Europejskiego Funduszu Rybackiego (EFR) dostępne są w ramach programu PO Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich (PO RYBY).

Fundusz Spójności wspiera dwa sektory: środowisko i transport. Od momentu przystąpienia do Unii Europejskiej w 2004 roku Polska otrzymała najwięcej środków z tego funduszu wśród wszystkich członków Unii. Z Funduszu Spójności można otrzymać dofinansowanie na duże projekty inwestycyjne z zakresu ochrony środowiska. Głównymi odbiorcami pomocy w ramach Funduszu Spójności są jednostki samorządu terytorialnego, tworzone przez nie związki gmin lub inne podmioty publiczne, np. przedsiębiorstwa komunalne będące własnością gminy. Fundusz ten wspiera następujące dziedziny: poprawa jakości wód powierzchniowych; polepszenie jakości i dystrybucji wody przeznaczonej do picia; racjonalizacja gospodarki odpadami i ochrona powierzchni ziemi; poprawa jakości powietrza; zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego; zapewnienie spójności sieci komunikacyjnej kraju i poszczególnych regionów z innymi krajami Europy; rozwój bezpiecznej infrastruktury drogowej. Fundusz Spójności jest instrumentem polityki strukturalnej Unii Europejskiej, lecz nie zalicza się do funduszy strukturalnych. Pomoc z Funduszu Spójności otrzymują kraje, a nie regiony, tak jak to jest w przypadku EFS i EFRR. Środki Funduszu Spójności są kierowane do państw członkowskich, w których Produkt Narodowy Brutto (PNB) na jednego mieszkańca jest niższy niż 90 proc. średniej w państwach Unii Europejskiej.

W tabeli 1 zawarto wartości zakontraktowanych projektów w ramach programów operacyjnych PO IŚ, PO KL, PO IG, PO RPW oraz 16 wojewódzkich RPO. Wartość dofinansowania UE na dzień 31 grudnia 2012 roku wynosiła 234 038 497 135,71 złotych.

Tabela 1. Wartości projektów, wydatków kwalifikowanych, dofinansowania oraz dofinansowania UE wg programów operacyjnych (poza PROW i PO Ryby)

Program Operacyjny	Wartość ogółem	Wydatki kwalifikowalne	Dofinansowanie	Dofinansowanie UE
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko	185 782 377 997,34	132 997 425 903,09	111 464 288 640,55	98 532 293 875,75
Program Operacyjny Kapitał Ludzki	40 799 978 991,79	40 799 978 991,79	38 824 489 857,44	33 931 379 272,84
Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka	65 404 647 893,80	55 661 521 039,52	35 511 642 026,64	30 190 146 468,95
Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej	14 386 539 910,93	13 032 419 797,24	10 032 211 694,57	9 393 107 965,86
Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego	11 374 329 085,83	9 605 229 682,13	6 538 164 874,89	6 375 616 355,03

Program Operacyjny	Wartość ogółem	Wydatki kwalifikowalne	Dofinansowanie	Dofinansowanie UE
Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego	10 791 781 578,19	9 214 312 533,43	6 642 899 132,01	6 374 542 502,47
Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego	9 620 851 343,80	8 301 254 846,46	5 219 324 652,96	4 919 328 888,17
Regionalny Program Operacyjny Województwa Wielkopolskiego na lata 2007 - 2013	8 792 205 652,80	7 472 115 650,11	5 172 318 670,47	4 883 700 899,96
Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego	7 202 148 864,93	6 313 360 254,12	4 595 787 115,16	4 323 878 919,22
Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego	8 313 835 129,60	7 129 897 893,92	4 432 424 379,91	4 311 093 662,99
Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego	7 204 154 925,88	6 059 090 632,12	4 245 139 178,76	3 983 587 523,74
Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	6 773 873 987,34	5 817 033 639,62	3 953 639 723,15	3 800 492 743,86
Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego	6 544 291 081,14	5 687 063 884,01	3 735 352 907,34	3 594 299 711,06
Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego	6 543 966 999,44	5 692 814 343,99	3 646 948 203,61	3 498 264 815,59
Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego	6 069 874 232,55	5 547 707 414,09	3 263 318 331,79	3 168 709 786,79
Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego	5 579 036 939,54	4 949 927 911,53	3 133 462 294,73	2 883 456 718,77
Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego	4 864 149 683,53	4 330 441 293,05	2 664 636 739,58	2 597 550 075,74
Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego	4 028 756 589,55	3 583 892 854,13	2 396 804 121,76	2 227 438 989,54
Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego	3 230 588 192,94	2 830 337 039,74	1 911 221 918,74	1 829 210 713,27
Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubuskiego	3 203 098 526,31	2 798 772 356,11	1 712 224 869,16	1 663 445 227,94
Program Operacyjny Pomoc techniczna	2 057 585 760,59	1 831 708 260,52	1 556 952 018,17	1 556 952 018,17
Suma końcowa	418 568 073 367,82	339 656 306 220,72	260 653 251 351,39	234 038 497 135,71

Źródło: Obliczenia własne na podstawie KSI SIMIK 07-13 (stan na dzień 31 grudnia 2012 r.)

Uwaga: Programy operacyjne posortowano malejąco ze względu na wysokość dofinansowania UE.

Najwięcej środków unijnych zaangażowanych jest w PO IŚ. W ramach tego programu realizowane są głównie inwestycje związane z transportem i ochroną środowiska. Dwadzieścia największych wartościowo projektów dofinansowanych ze środków UE jest umiejscowionych właśnie w tym programie. Najdroższym projektem dofinansowanym przez UE jest „II linia metra w Warszawie - Prace przygotowawcze, projekt i budowa odcinka centralnego wraz z zakupem taboru” (projekt o wartości blisko 6 mld złotych, z czego dofinansowanie UE wynosi 2,77 mld złotych). Kolejnymi wg wartości przedsięwzięcia są: „Budowa Terminalu Regazyfikacyjnego Skroplonego Gazu Ziemnego w Świnoujściu - Instalacja rozładunkowa i regazyfikacyjna” (wartość projektu 3,5 mld złotych, ale wartość dofinansowania wynosi jedynie 456 mln złotych – jest to drugi projekt w kraju pod względem wartości, ale dopiero 35. pod względem dofinansowania UE), „Budowa autostrady A-4 Rzeszów – Korczowa”, „Budowa autostrady A-4 Rzeszów – Korczowa”, „Modernizacja linii kolejowej E 30/C-E 30, odcinek Kraków-Rzeszów, etap III”. Łącznie projekty realizowane w ramach PO IŚ stanowią 42% analizowanych tutaj środków (bez PROW i PO Ryby).

Regionalne programy operacyjne realizowane w 16 województwach stanowią blisko 27% ogółu zakontraktowanych środków, zaś Program Operacyjny Kapitał Ludzki 14,5%, a Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka 12,6%. Dużo mniejszy udział w dofinansowaniu UE mają dwa pozostałe – tutaj analizowane – programy. Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej stanowi 3,1% wartości dofinansowania, zaś Program Operacyjny Pomoc Techniczna dotyczy 0,7% środków dofinansowania ze strony UE.

Zróżnicowanie środków zakontraktowanych w ramach RPO jest dość znaczne, co wynika z wielkości województw. Wartość dofinansowania do projektów realizowanych w ramach Śląskiego RPO wynosi prawie 5,9 mld złotych, tj. około 2,8% ogólnej kwoty pomocy.

Pozostałe regionalne programy operacyjne zawierały się od 2,7% dla województwa mazowieckiego, do 0,7% dla województwa lubuskiego. Zachodniopomorskie RPO, z kwotą zakontraktowanego dofinansowania na poziomie 2,88 mld złotych i udziałem 1,2%, zajmuje wśród innych województw 12. miejsce.

Struktura absorpcji w województwach według programów

Krajowy Systemy Informatyczny SIMIK 07-13 przyjmuje zasadę alokowania środków zgodnie z realizacją zaplanowanych w projekcie działań. Zasada ta dotyczy zarówno projektów twardych, jak i miękkich. Stąd – dla przykładu – realizowane szkolenia w powiecie świdwińskim przez warszawską firmę konsultingową są przypisane do powiatu świdwińskiego, a nie do Warszawy. Ponadto pewna część projektów ma wymiar ponadlokalny: regionalny, ponadregionalny lub krajowy. W takiej sytuacji alokacja środków jest przydzielana w równych częściach gminom, powiatom, lub województwom, których dane przedsięwzięcie dotyczy. Występować może także sytuacja odwrotna, np. wtedy gdy środki pochodzące ze środków regionalnych są przeznaczane na cele ponadregionalne. Niemniej jednak, w taki czy inny sposób, przyjęta zasada pozwala na przypisanie wszystkich środków poszczególnym jednostkom terytorialnym.

W tabeli 2. przedstawiono podział środków pochodzących z 21 programów operacyjnych pomiędzy województwa. Programy regionalne realizowane przez województwa skumulowano do jednej pozycji: RPO.

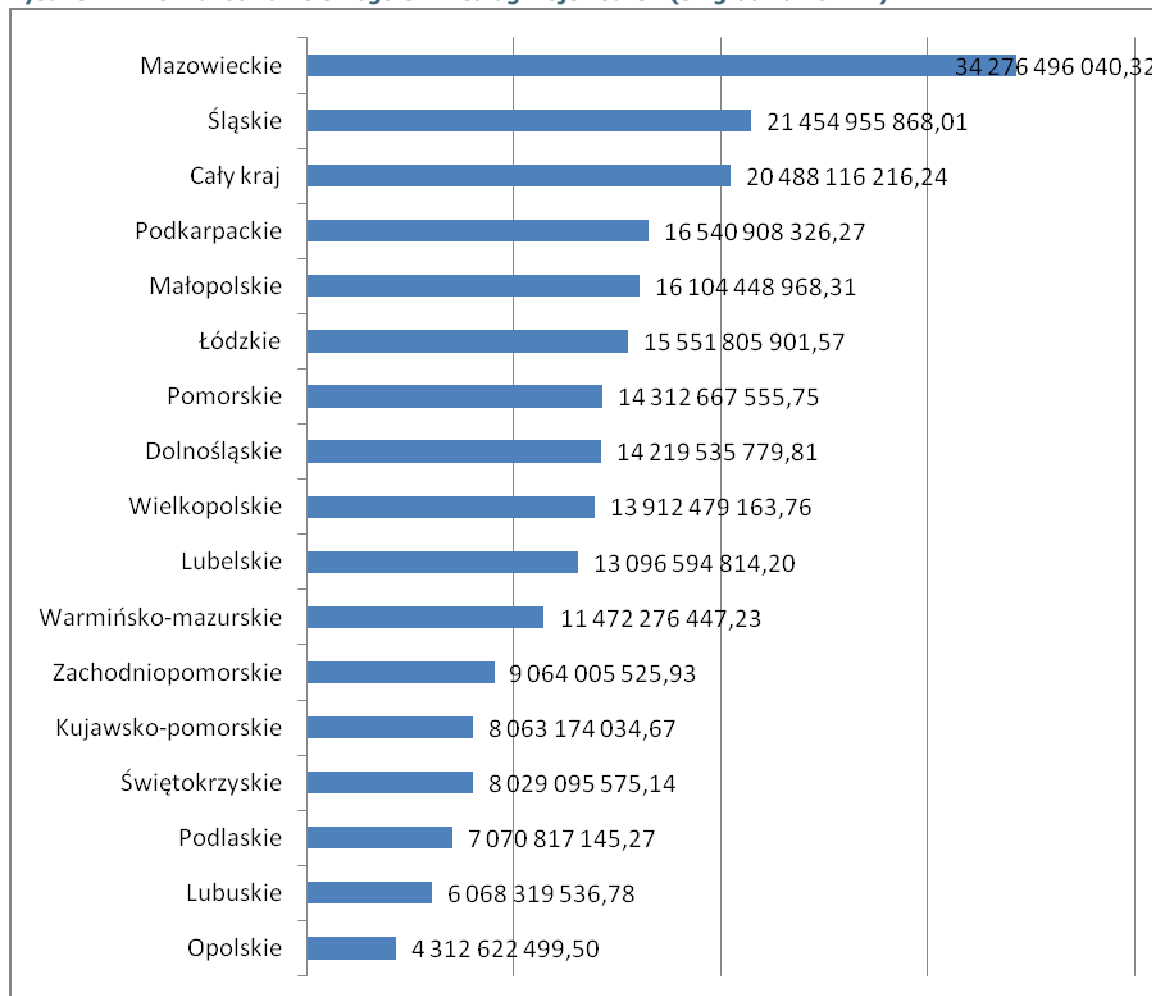
Tabela 2. Wartość dofinansowania i struktura dofinansowania według programów i województw [zł]

Województwo	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko	Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka	Program Operacyjny Kapitał Ludzki	Program Operacyjny Pomoc techniczna	Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej	Regionalne Programy Operacyjne (16)	Razem
Cały kraj	12,4%	40,8%	41,1%	2,2%	1,8%	1,6%	20 488 116 216,24
Dolnośląskie	41,2%	16,0%	12,3%	0,1%		30,5%	14 219 535 779,81
Kujawsko-pomorskie	30,4%	11,6%	18,2%	0,1%		39,8%	8 063 174 034,67
Lubelskie	30,0%	7,2%	13,5%	0,1%	20,3%	28,9%	13 096 594 814,20
Lubuskie	54,4%	7,0%	10,5%	0,2%		28,0%	6 068 319 536,78
Łódzkie	53,9%	9,4%	11,2%	0,0%		25,5%	15 551 805 901,57
Małopolskie	41,2%	15,7%	13,1%	0,1%		29,9%	16 104 448 968,31
Mazowieckie	55,1%	14,0%	9,4%	2,9%		18,6%	34 276 496 040,32
Opolskie	26,6%	14,9%	15,9%	0,2%		42,4%	4 312 622 499,50
Podkarpackie	42,2%	8,2%	10,2%	0,0%	13,3%	26,1%	16 540 908 326,27
Podlaskie	25,3%	7,9%	13,2%	0,1%	22,1%	31,4%	7 070 817 145,27
Pomorskie	57,6%	7,4%	9,8%	0,1%		25,1%	14 312 667 555,75
Śląskie	50,6%	8,9%	11,0%	0,0%		29,5%	21 454 955 868,01
Świętokrzyskie	31,8%	6,5%	15,3%	0,1%	14,0%	32,3%	8 029 095 575,14
Warmińsko-mazurskie	42,9%	3,1%	10,8%	0,1%	12,9%	30,2%	11 472 276 447,23
Wielkopolskie	39,1%	12,7%	14,1%	0,0%		34,1%	13 912 479 163,76
Zachodniopomorskie	50,6%	3,5%	14,7%	0,1%		31,1%	9 064 005 525,93
Razem	42,1%	12,9%	14,5%	0,7%	4,0%	25,8%	234 038 497 135,71

Źródło: Obliczenia własne na podstawie KSI SIMIK 07-13 (stan na dzień 31 grudnia 2012 r.)

Uwaga: W tabeli nie uwzględniono środków przeznaczonych na dofinansowanie przedsięwzięć wykraczających poza granice Polski (po 88 868,48 dla Litwy i Obwodu Kaliningradzkiego). Wartości te są jednak dodane w wierszu i kolumnie „razem”.

Rysunek 1. Dofinansowanie UE ogółem według województw (31 grudnia 2012 r.)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie KSI SIMIK 07-13 (stan na dzień 31 grudnia 2012 r.)

Struktura dofinansowania unijnego w poszczególnych województwach znacząco je różnicuje. Największe znaczenie PO IŚ ma dla województwa pomorskiego (ponad 57% całości dofinansowania w tym województwie), lubuskiego, mazowieckiego i zachodniopomorskiego (prawie 50%). Na drugim krańcu znajduje się województwo opolskie, w którym udział środków z tego programu w ogólnym woluminie unijnej pomocy wynosi 27,6%. PO IG ma głównie oddziaływanie ogólnopolskie, zaś PO Rozwój Polski Wschodniej ma szczególnie duże znaczenie dla województwa podlaskiego. Dofinansowanie w ramach RPO oraz PO KL, jak wcześniej wspomnieliśmy, są powiązane z liczbą ludności.

Środki pomocowe według województw per capita

Różnice w wielkości województw – zwłaszcza liczby mieszkańców – nie pozwalają na międzywojewódzkie porównania rzeczywistej absorpcji. Z tego względu proponujemy zastosowanie wskaźnika względnego, który będzie określał wielkość absorpcji na jednego mieszkańca.

Wskaźnik ten ma postać ilorazu, gdzie w liczniku umieścimy wielkość objętych dofinansowaniem środków, zaś w mianowniku średnią liczbę ludności.

Pojęcie średniej liczby ludności dotyczy okresu wieloletniego. Jest to średnia arytmetyczna liczby ludności na początku i na końcu badanego okresu lub rzeczywista liczba ludności w połowie badanego okresu. Oznacza to, że dla badanego okresu, 1 stycznia 2007 – 31 grudnia 2012 roku należy obliczyć średnią dla liczby ludności w tych momentach lub – alternatywnie – przyjąć jako podstawę obliczeń liczbę ludności przypadającą na ostatni kwartał 2009 roku. Różnice wartości wskaźnika przy zastosowaniu jednej lub drugiej metody są zaniedbywalne, zastosujemy więc drugą, mniej skomplikowaną metodę – w mianowniku uwzględnimy liczbę ludności w województwach według stanu na dzień 31 grudnia 2009 roku.

W badanym okresie (2007-2012) z funduszy europejskich (poza Europejskim Funduszem Rolnym Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Rybackiego) „statystyczny Polak uzyskał dofinansowanie w wysokości 5557,68 złotych.

Pomiędzy poszczególnymi regionami występowały jednak duże różnice: najwięcej środków uzyskał mieszkaniec Warmii i Mazur (7342 złotych), a najmniej mieszkaniec województwa kujawsko-pomorskiego (3640 złotych). Do kwot tych należy doliczyć 486,40 złotych wynikających z realizacji projektów ogólnokrajowych. Nie mniej jednak, różnica pomiędzy najwyższą a najniższą absorpcją na mieszkańca jest ponad dwukrotna. Sytuację tą ilustruje tabela 3.

Tabela 3. Absorpcja środków pomocowych UE ogółem według województw

Województwo	Dofinansowanie ogółem	Liczba ludności ¹	Wskaźnik absorpcji (na 1 mieszk.)
Warmińsko-mazurskie	11 472 276 447,23	1 427 118	8 038,77
Podkarpackie	16 540 908 326,27	2 101 732	7 870,13
Mazowieckie	34 276 496 040,32	5 222 167	6 563,65
Pomorskie	14 312 667 555,75	2 230 099	6 417,95
Świętokrzyskie	8 029 095 575,14	1 270 120	6 321,53
Polska - średnia	234 038 319 398,75	38 167 329	6 131,90
Łódzkie	15 551 805 901,57	2 541 832	6 118,35
Lubelskie	13 096 594 814,20	2 157 202	6 071,10
Lubuskie	6 068 319 536,78	1 010 047	6 007,96
Podlaskie	7 070 817 145,27	1 189 731	5 943,21
Zachodniopomorskie	9 064 005 525,93	1 693 198	5 353,19
Dolnośląskie	14 219 535 779,81	2 876 627	4 943,13
Małopolskie	16 104 448 968,31	3 298 270	4 882,70
Śląskie	21 454 955 868,01	4 640 725	4 623,19
Opolskie	4 312 622 499,50	1 031 097	4 182,56
Wielkopolskie	13 912 479 163,76	3 408 281	4 081,96
Kujawsko-pomorskie	8 063 174 034,67	2 069 083	3 896,98
<i>Cały kraj – zadania ponadregionalne</i>	<i>20 488 116 216,24</i>	<i>38 167 329</i>	<i>536,80</i>

Źródło: Obliczenia własne na podstawie KSI SIMIK 07-13 (stan na dzień 31 grudnia 2012 r.) oraz www.stat.gov.pl.

Powyżej „średniej krajowej” absorpcja na jednego mieszkańca występuje w województwie warmińsko-mazurskim, podkarpackim, mazowieckim, pomorskim i świętokrzyskim. Województwo zachodniopomorskie z kwotą 5 353,19 złotych absorpcji na jednego mieszkańca zajmuje 10 miejsce; pomiędzy Podlasiem i Dolnym Śląskiem.

Zróznicowanie w uzyskiwaniu środków unijnych nie ma wzorca przestrzennego. Najwyższą absorpcję wykazują regiony peryferyjne: województwo warmińsko-mazurskie, podkarpackie i pomorskie. Jednak także województwo mazowieckie i świętokrzyskie – położone w centralnej części kraju – znajdują się wśród województw o wyższym poziomie absorpcji.

¹ Stan na dzień 31 grudnia 2009 roku.

Rady nr 1083/2006, stanowią inwestycje o wartości powyżej 25 mln euro w przypadku sektora ochrony środowiska oraz 50 mln euro w pozostałych sektorach gospodarki.

W tabeli 4 zestawiano dofinansowanie ogółem uzyskane w poszczególnych województwach z dofinansowaniem uzyskanym przez JST.

Tabela 4. Dofinansowanie UE uzyskiwane przez jednostki samorządu terytorialnego w układzie województw

Województwo	Dofinansowanie ogółem	Dofinansowanie JST	Odsetek dofinansowania JST w dofinansowaniu ogółem	Absorpcja JST na 1 miesz.
Warmińsko-mazurskie	11 472 276 447,23	3 805 837 533,05	33,2%	2 666,80
Podlaskie	7 070 817 145,27	3 157 718 947,29	44,7%	2 654,15
Świętokrzyskie	8 029 095 575,14	3 324 949 899,71	41,4%	2 617,82
Pomorskie	14 312 667 555,75	5 712 135 857,19	39,9%	2 561,38
Podkarpackie	16 540 908 326,27	5 177 005 135,15	31,3%	2 463,21
Lubelskie	13 096 594 814,20	5 144 868 302,37	39,3%	2 384,97
Mazowieckie	34 276 496 040,32	9 895 976 044,80	28,9%	1 894,99
Polska - średnia	234 038 319 398,75	71 331 452 673,44	30,5%	1 868,91
Kujawsko-pomorskie	8 063 174 034,67	3 608 412 423,53	44,8%	1 743,97
Śląskie	21 454 955 868,01	7 981 277 654,26	37,2%	1 719,83
Dolnośląskie	14 219 535 779,81	4 611 429 632,23	32,4%	1 603,07
Opolskie	4 312 622 499,50	1 603 969 613,73	37,2%	1 555,60
Łódzkie	15 551 805 901,57	3 886 268 061,95	25,0%	1 528,92
Zachodniopomorskie	9 064 005 525,93	2 568 148 364,42	28,3%	1 516,74
Lubuskie	6 068 319 536,78	1 499 863 284,51	24,7%	1 484,94
Małopolskie	16 104 448 968,31	4 701 898 379,01	29,2%	1 425,57
Wielkopolskie	13 912 479 163,76	4 128 490 998,88	29,7%	1 211,31
<i>Cały kraj – zadania ponadregionalne</i>	<i>20 488 116 216,24</i>	<i>523 202 541,37</i>	<i>2,6%</i>	<i>13,71</i>

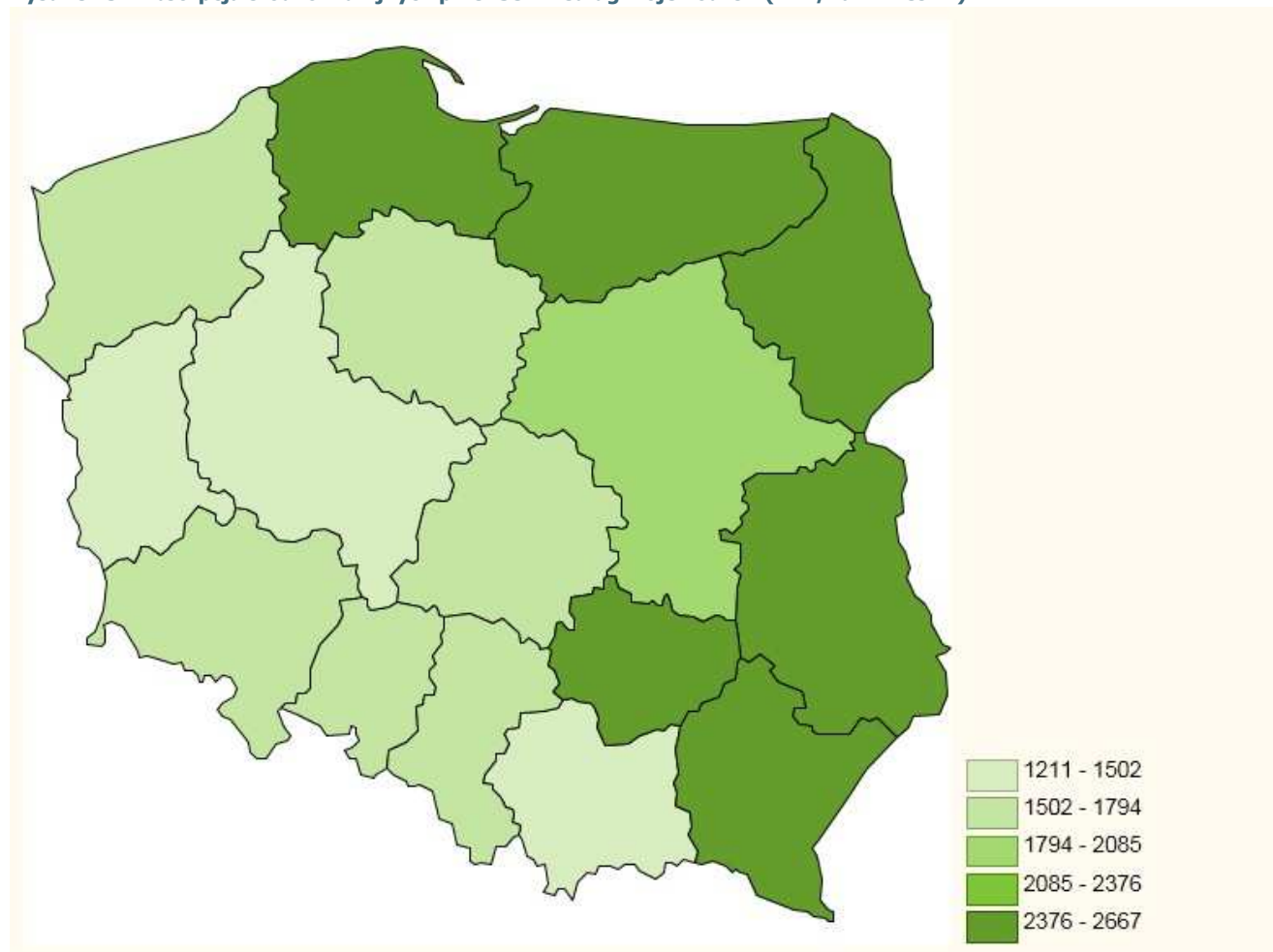
Źródło: Obliczenia własne na podstawie KSI SIMIK 07-13 (stan na dzień 31 grudnia 2012 r.) oraz www.stat.gov.pl.

„Przeciętny” udział dotacji samorządu terytorialnego w stosunku do dotacji ogółem wynosi dla całego kraju nieco ponad 30%. Zachodniopomorskie jest poniżej tej średniej – JST w województwie zachodniopomorskim pozyskują 28,3 % środków ogółem i niższe wskaźniki ma jedynie województwo lubuskie i łódzkie – w granicach 25%. Z drugiej strony może to świadczyć o wysokiej aktywności innych, poza samorządowych podmiotów, np. organizacji pozarządowych lub przedsiębiorców.

Pod względem poziomu absorpcji środków pomocowych przez JST w przeliczeniu na jednego mieszkańca też województwo zachodniopomorskie nie wypada najlepiej. Kwota 1516,74 złotych na mieszkańca plasuje nasz region na czwartym miejscu od końca. Niższe wskaźniki mają jedynie województwa lubuskie, małopolskie i wielkopolskie.

Powyżej „średniej krajowej” znajdują się województwa objęte PO Rozwój Polski Wschodniej oraz województwa pomorskie i mazowieckie.

Rysunek 3. Absorpcja środków unijnych przez JST według województw (PLN/na 1 mieszk.)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie KSI SIMIK 07-13 (stan na dzień 31 grudnia 2012 r.) oraz www.stat.gov.pl.

Analiza dysproporcji przestrzennych (Rys. 3) wskazuje na wysoką absorpcję środków pomocowych UE przez wschodnią część Polski. Niska absorpcja przez JST poza Małopolską, Wielkopolską i Pomorzem Zachodnim dotyczy także Ziemi Lubuskiej, Śląska Opolskiego oraz województwa łódzkiego.

2. Pozyskiwanie środków pomocowych w województwie zachodniopomorskim

Struktura absorpcji środków pomocowych w województwie zachodniopomorskim według obszarów wsparcia

Główną częścią dofinansowania projektów UE w województwie zachodniopomorskim stanowią projekty finansowane z PO Infrastruktura i Środowisko - ponad 50%. Prawie jedna trzecia środków pochodzi z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego (31,1%). Ponad 14% środków pomocowych pochodzi z PO Kapitał Ludzki, a 3,5% z PO Innowacyjna Gospodarka.

Tabela 5. Wartość dofinansowania UE według podmiotów i programów operacyjnych (poza PROW i PO Ryby)

Powiaty	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko	Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka	Program Operacyjny Kapitał Ludzki	Program Operacyjny Pomoc techniczna	Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego	Razem
Powiat białogardzki	25 888 267,41	4 599 629,34	40 289 932,54		45 422 192,93	116 200 022,22
Powiat choszczeński	57 513 375,82	3 472 600,46	36 138 919,96		52 303 135,42	149 428 031,65
Powiat drawski	60 116 282,32	19 578 197,37	42 336 718,27		64 227 498,50	186 258 696,47
Powiat goleniowski	316 569 342,67	14 534 756,01	52 057 945,10		102 886 338,39	486 048 382,17
Powiat gryficki	135 009 692,43	5 123 922,53	42 864 688,61		115 161 014,03	298 159 317,60
Powiat gryfiński	274 285 353,84	6 125 860,24	40 583 385,64		73 891 048,92	394 885 648,64
Powiat kamieński	44 259 169,78	8 436 185,49	32 231 296,33		78 726 080,23	163 652 731,83
Powiat kołobrzeski	301 939 502,15	16 326 947,95	29 544 605,52		125 354 646,06	473 165 701,67
Powiat koszaliński	60 233 898,22	10 379 416,31	43 455 829,06		36 808 650,65	150 877 794,24
Powiat łobeski	55 960 287,87	4 847 859,98	43 813 911,55		49 065 679,16	153 687 738,56
Powiat m. Koszalin	53 623 886,03	17 271 227,48	27 656 626,55		214 858 180,24	313 409 920,30
Powiat m. Szczecin	648 429 025,68	105 525 971,50	82 223 274,51	8 939 489,62	789 617 183,13	1 634 734 944,45
Powiat m. Świnoujście	1 004 480 197,95	499 452,85	9 724 059,94		41 827 871,77	1 056 531 582,52
Powiat myśliborski	260 266 599,44	1 598 484,15	37 392 880,26		32 837 965,61	332 095 929,46
Powiat policki	40 194 448,39	20 725 870,27	37 648 109,55		80 081 064,39	178 649 492,60
Powiat pyrzycki	227 991 130,20	1 005 685,34	34 775 481,32		15 491 157,15	279 263 454,01
Powiat sławieński	266 471 036,34	9 731 396,49	32 204 121,93		51 038 595,63	359 445 150,38
Powiat stargardzki	84 141 961,02	45 238 844,40	56 800 510,52		127 481 688,52	313 663 004,46
Powiat szczecinecki	311 379 589,11	2 454 472,32	47 115 778,89		51 286 371,94	412 236 212,27
Powiat świdwiński	34 563 473,32	2 019 416,91	41 230 332,10		71 495 988,47	149 309 210,80
Powiat watecki	88 418 825,96	14 721 275,45	33 561 492,87		54 467 226,85	191 168 821,13
Projekty ponadlokalne	234 814 233,87	428 143,72	490 060 613,92		545 830 747,02	1 271 133 738,53
Razem	4 586 549 579,81	314 645 616,54	1 333 710 514,95	8 939 489,62	2 820 160 325,01	9 064 005 525,93

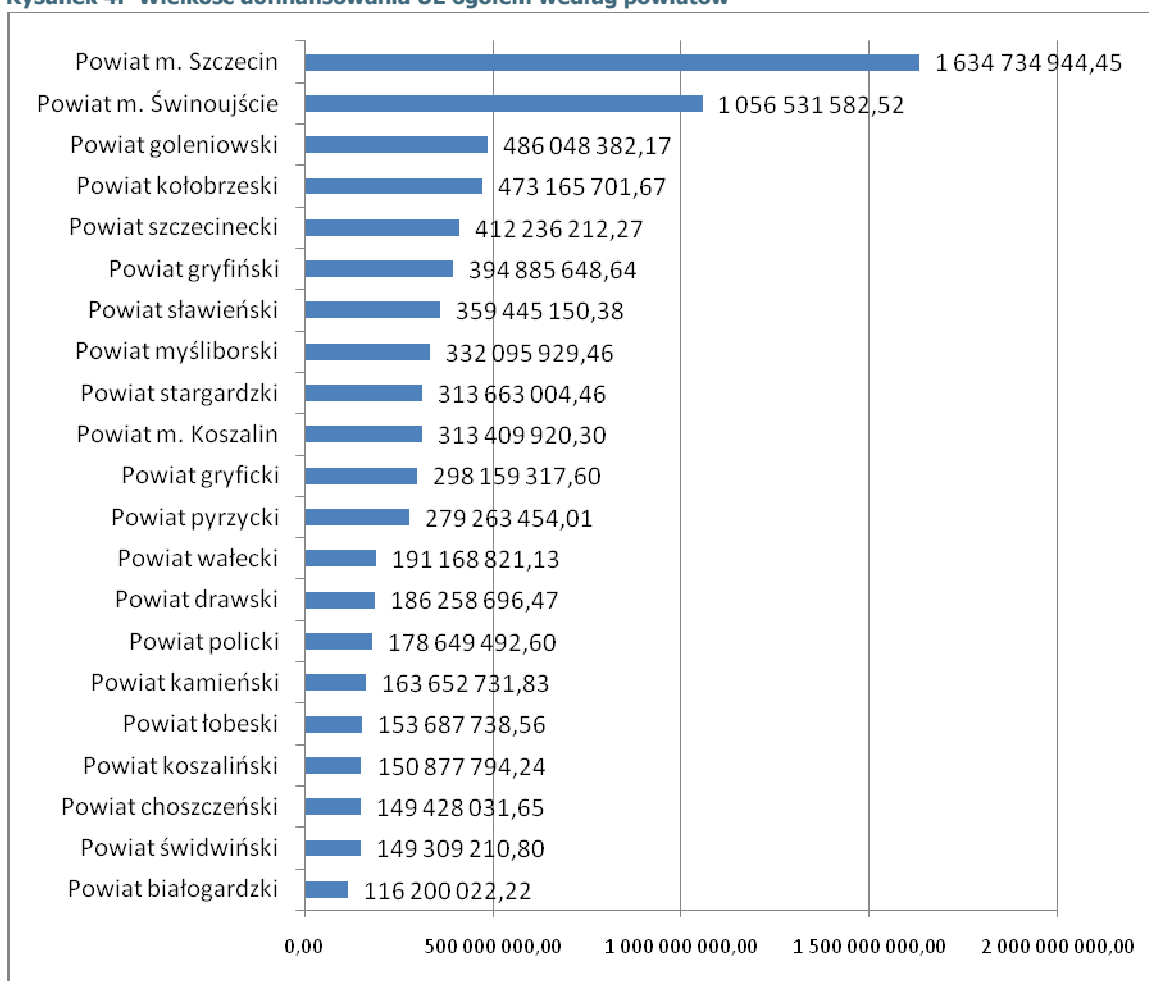
Źródło: Obliczenia własne na podstawie KSI SIMIK 07-13 (stan na dzień 31 grudnia 2012 r.)

Największa alokacja środków z PO IS występuje w Świnoujściu, Szczecinie, powiecie sławieńskim oraz powiecie szczecineckim. Jeśli zaś chodzi o PO Innowacyjna Gospodarka, to ponad 1/3 środków została zabsorbowana przez podmioty działające w Szczecinie. Drugim po Szczecinie ośrodkiem pozyskującym środki pomocowe w tym programie jest powiat stargardzki. Powiat ten pozyskał prawie 19% środków, jakie zabsorbowało województwo. PO Kapitał Ludzki był absorbowany w miarę równomiernie w poszczególnych powiatach. Szczecin, choćby z racji potencjału, zabsorbował najwięcej, bo ponad 7% tego funduszu, zaś najmniej Świnoujście – poniżej 1%.

PO Pomoc Techniczna odnosi się do projektu „Finansowania kosztów zatrudnienia pracowników Instytucji Pośredniczącej w Certyfikacji Województwa Zachodniopomorskiego” realizowanego przez Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki, a z racji lokalizacji urzędu – przypisany do Powiatu M. Szczecin.

Wreszcie Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego w największym stopniu lokowany jest w Szczecinie (29% wszystkich środków) oraz w przedsięwzięciach ponadlokalnych (około 20%). Kolejne miejsce pod względem absorpcji środków zajmuje w tym programie Koszalin. Miasto to na prawach powiatu uzyskuje dotacje z RPO na poziomie 215 mln złotych, co stanowi 8% ogółu środków tego programu.

Rysunek 4. Wielkość dofinansowania UE ogółem według powiatów

Źródło: Obliczenia własne na podstawie KSI SIMIK 07-13 (stan na dzień 31 grudnia 2012 r.)

W układzie powiatowym największym beneficjentem pomocy UE jest Szczecin i Świnoujście. W przypadku Szczecina ta pozycja wynika z dużego potencjału miasta – stolicy regionu i największego ośrodka gospodarczego Pomorza Zachodniego. Świnoujście swoją pozycję zawdzięcza jednej z największych inwestycji w Polsce związanej z budową gazoportu (prawie 93% wszystkich środków UE pozyskanych w Świnoujściu stanowi ten jeden projekt).

Podobnie rzecz ma się w przypadku pozostałych powiatów o najwyższym poziomie absorpcji. Powiaty: sławieński, goleniowski, szczecinecki, gryfiński, kołobrzeski i myśliborski w ponad 66% korzystają z dotacji unijnej w ramach PO IŚ. W większości są to projekty realizowane z listy indykatywnej. Nie ma więc tu specjalnej zasługi jednostek samorządu terytorialnego w pozyskiwaniu środków. Środki te zostały przydzielone w drodze dyspozycji centralnej lub regionalnej.

Obliczony dla powiatów wskaźnik absorpcji środków unijnych ogółem per capita ujawnia ogromne dysproporcje. Wskaźnik ten dla przodującego Świnoujścia wynosi ponad 25 tys. złotych, ale już tylko 2,3 tys. złotych dla powiatu koszalińskiego. Różnica jest więc ponad 10-krotna.

Obliczony wskaźnik absorpcji nie ujawnia specjalnie nowych wzorów zróżnicowania przestrzennego. Powiaty wewnątrz regionu zachodniopomorskiego charakteryzują się wysoką peryferyjnością gospodarczą i komunikacyjną. Pomorze Zachodnie swoje główne ośrodki rozwojowe ma ulokowane na obrzeżach. Sam Szczecin nie posiada centralnego położenia, podobnie obszary nadgraniczne i nadmorskie. Interior nie posiada istotnych ośrodków przemysłowo-usługowych, jest słabo zaludniony, charakteryzuje się niskim kapitałem społecznym, który w dużej mierze wynika z kulturowych pozostałości wieloletniego funkcjonowania na tym obszarze Państwowych Gospodarstw Rolnych.

Tabela 6. Wskaźnik absorpcji środków unijnych ogółem w powiatach

Nazwa powiatu	Dofinansowanie UE ogółem	Dofinansowanie uzyskane przez JST	Odsetek środków uzyskanych przez JST	Ludność	Wskaźnik absorpcji ogółem	Wskaźnik absorpcji JST
Powiat białogardzki	116 200 022,22	52 671 162,52	45,3%	48261	2 407,74	1 091,38
Powiat choszczeński	149 428 031,65	52 668 940,50	35,2%	49705	3 006,30	1 059,63
Powiat drawski	186 258 696,47	93 539 374,32	50,2%	57485	3 240,13	1 627,20
Powiat goleniowski	486 048 382,17	92 482 418,58	19,0%	79937	6 080,39	1 156,94
Powiat gryficki	298 159 317,60	164 957 540,27	55,3%	60595	4 920,53	2 722,30
Powiat gryfiński	394 885 648,64	93 684 475,81	23,7%	82830	4 767,42	1 131,05
Powiat kamieński	163 652 731,83	92 756 732,03	56,7%	47769	3 425,92	1 941,78
Powiat kołobrzescki	473 165 701,67	213 001 282,04	45,0%	77095	6 137,44	2 762,84
Powiat koszaliński	150 877 794,24	81 842 543,99	54,2%	65049	2 319,45	1 258,17
Powiat łobeski	153 687 738,56	71 237 608,52	46,4%	38063	4 037,72	1 871,57
Powiat m. Koszalin	313 409 920,30	162 903 300,40	52,0%	106987	2 929,42	1 522,65
Powiat m. Szczecin	1 634 734 944,45	500 039 962,50	30,6%	406307	4 023,40	1 230,69
Powiat m. Świnoujście	1 056 531 582,52	34 041 434,73	3,2%	40765	25 917,62	835,07
Powiat myśliborski	332 095 929,46	66 944 699,10	20,2%	67074	4 951,19	998,07
Powiat policki	178 649 492,60	66 530 609,39	37,2%	69087	2 585,86	963,00
Powiat pyrzycki	279 263 454,01	33 061 789,90	11,8%	39930	6 993,83	827,99
Powiat sławieński	359 445 150,38	64 187 942,74	17,9%	57298	6 273,26	1 120,25
Powiat stargardzki	313 663 004,46	109 111 558,74	34,8%	119340	2 628,31	914,29
Powiat szczecinecki	412 236 212,27	75 543 934,50	18,3%	77053	5 350,03	980,42
Powiat świdwiński	149 309 210,80	75 197 305,45	50,4%	48470	3 080,45	1 551,42
Powiat walecki	191 168 821,13	54 694 103,98	28,6%	54098	3 533,75	1 011,02
projekty ponadlokalne	1 271 133 738,53	317 049 644,43	24,9%	1693198	750,73	187,25
Województwo zachodniopomorskie	9 064 005 525,93	2 568 148 364,42	28,3%	1693198	5 353,19	1 516,74

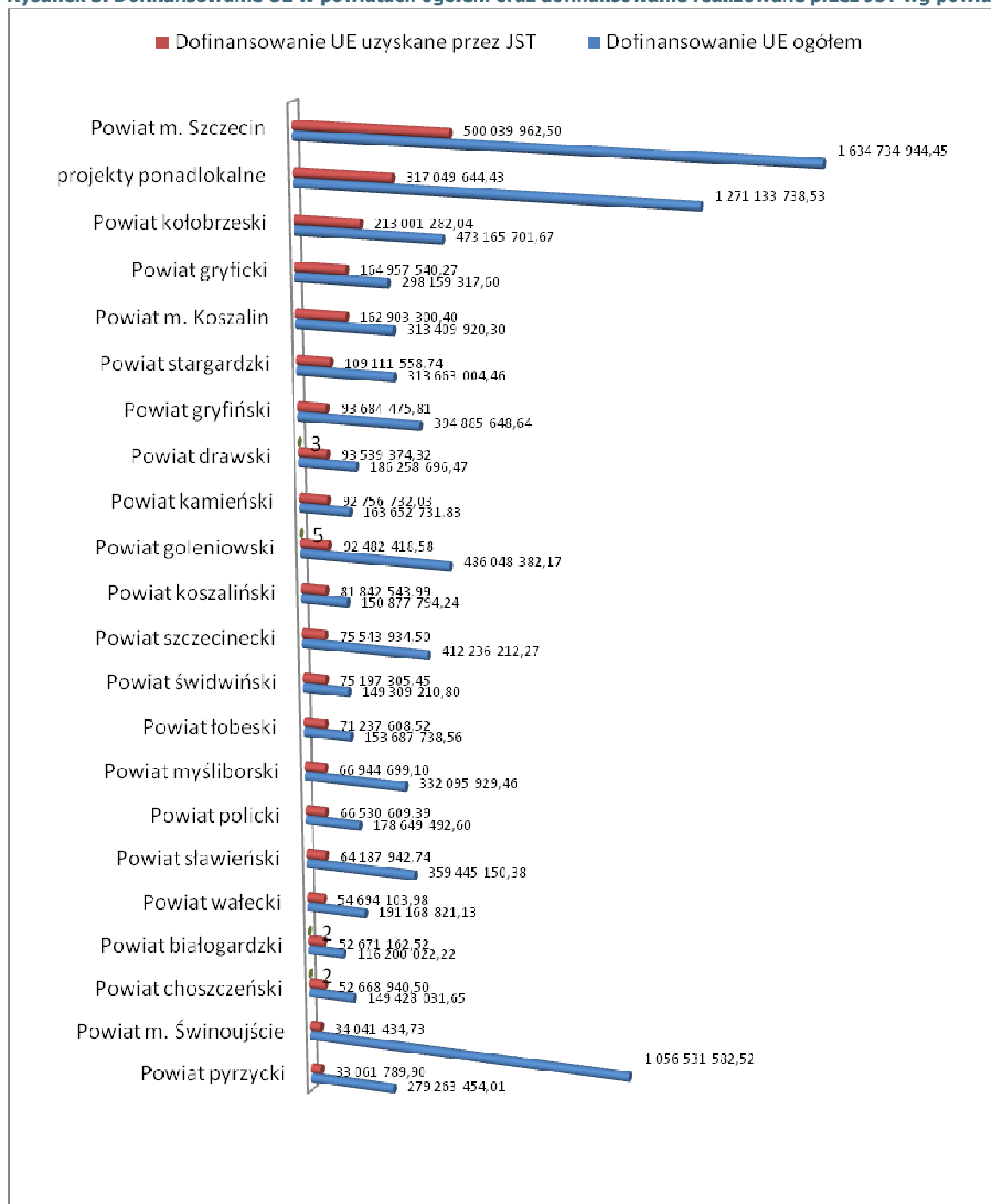
Źródło: Obliczenia własne na podstawie KSI SIMIK 07-13 (stan na dzień 31 grudnia 2012 r.) oraz www.stat.gov.pl.

Możliwości pozyskiwania środków przez samorzady są zróżnicowane w poszczególnych programach (także w obrębie samych programów, które dzielą się na osie, komponenty, priorytety oraz działania i poddziałania): w niektórych pula środków może być wykorzystana wyłącznie przez JST, w innych programach o środki konkurują z organizacjami pozarządowymi, a nawet podmiotami gospodarczymi. O przyznaniu środków decyduje postępowanie konkursowe, w którym oprócz spełnienia przez wnioskodawców wymogów formalnych oceniana jest wartość merytoryczna składanych projektów. Skuteczność w pozyskiwaniu przez JST środków pomocowych jest więc zróżnicowana. Wyjątek stanowią projekty realizowane przez jednostki samorządu województwa, które realizować mogą projekty indywidualne oraz projekty systemowe. Tego typu projekty mogą być wyłączone z postępowania konkursowego, ale muszą być wcześniej zaakceptowane przez nadrzędne instytucje zarządzające w ramach planów działania na następny rok.

Przedstawione w tabeli dane pozwalają na dokładną analizę źródeł finansowania przedsięwzięć przez poszczególne podmioty należące do sektora jednostek samorządu terytorialnego. Spójrzmy najpierw na wiersze w zestawieniu. Możemy tutaj określić jakie są dominujące źródła dofinansowania dla poszczególnych JST. Tak więc, dla gminnych jednostek samorządowych głównym źródłem dotacji UE jest PO Infrastruktura i Środowisko (87% wszystkich dotacji) oraz PO Kapitał Ludzki ((11,5%). Powiatowe jednostki samorządowe przede wszystkim korzystają ze środków PO Kapitał Ludzki. Program ten zapewnia ponad 79% wsparcia unijnego. Wynika to z realizacji zadań związanych choćby z rynkiem pracy - polityka rynku pracy jest domeną powiatu.

Głównym źródłem dotacji dla samorządu województwa i jego jednostek jest z kolei Regionalny Program Operacyjny. Stanowi on ponad 90% dotacji wśród dotacji uzyskiwanych przez samorząd wojewódzki ogółem. Patrząc z drugiej strony - programów operacyjnych - możemy wskazać na ich dominujących klientów. Dla PO Infrastruktura i Środowisko głównym klientem jest samorząd gminny (blisko 74% środków), dla PO Innowacyjna Gospodarka głównymi klientami są gminy oraz ich związki. Dla PO Kapitał Ludzki podstawowym klientem jest samorząd powiatowy, a dla Regionalnego Programu Operacyjnego - komunalne związki celowe oraz jednostki samorządu województwa.

Rysunek 5. Dofinansowanie UE w powiatach ogółem oraz dofinansowanie realizowane przez JST wg powiatów

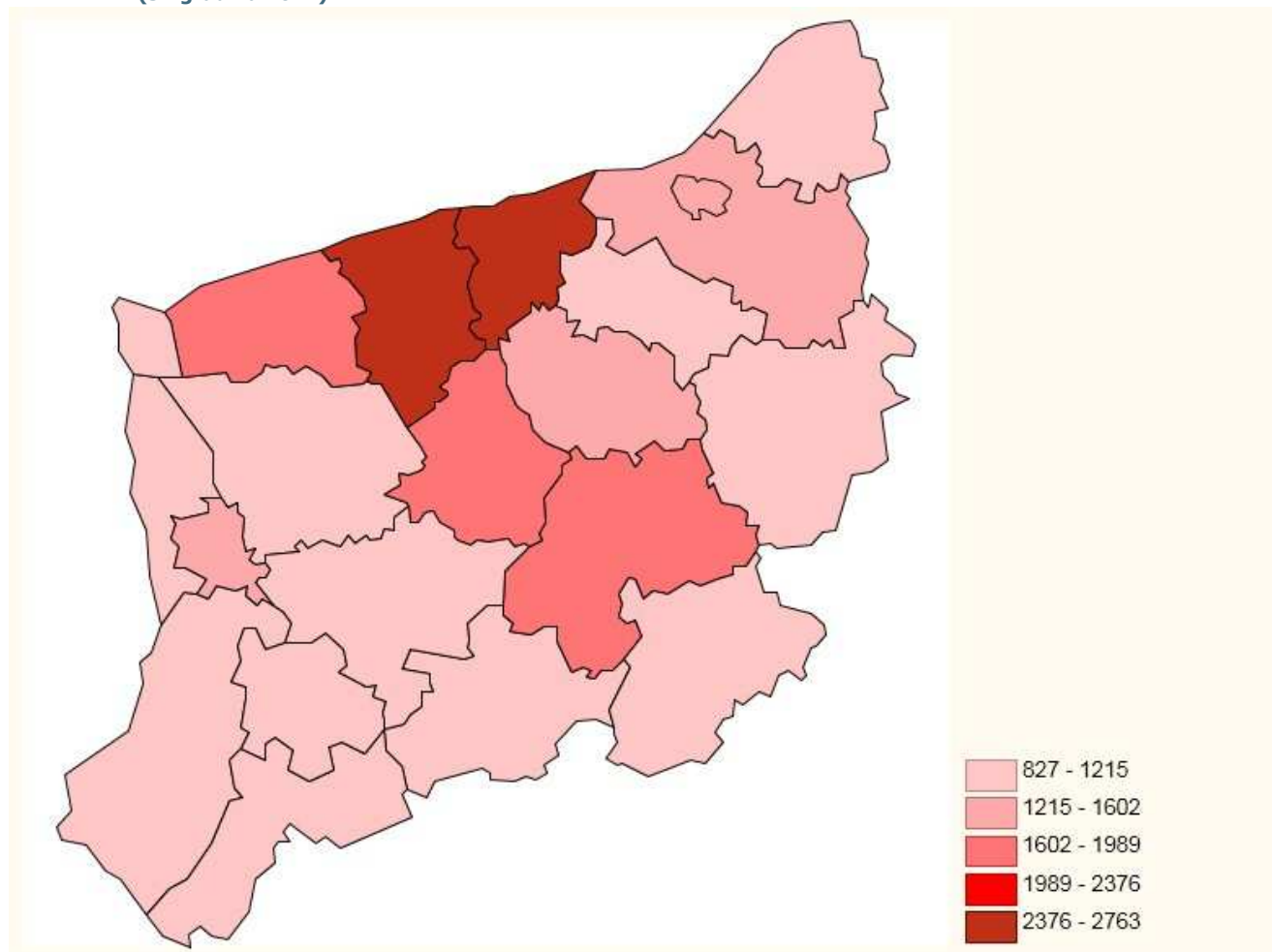

Źródło: Obliczenia własne na podstawie KSI SIMIK 07-13 (stan na dzień 31 grudnia 2012 r.) oraz www.stat.gov.pl.

Rysunek 5. pokazuje dysproporcje pomiędzy środkami pozyskiwanymi przez samorzady terytorialne, a środkami realizowanymi na ich obszarze. Szczecin, którego różnego rodzaju podmioty zaabsorbowały ponad 1,6 mld złotych, na swoim samorządowym – miejskim – koncie, ma mniej niż jedną trzecią tych środków, bo nieco

ponad 0,5 mld złotych. Z kolei Świnoujście, chlubiące się najwyższym wskaźnikiem pozyskiwania środków unijnych ogółem na osobę, jako samorząd pozyskało jedynie 34 mln złotych, co plasuje to miasto wśród powiatów na przedostatnim miejscu w województwie.

Rysunek 6. Poziom absorpcji środków unijnych przez JST w powiatach województwa zachodniopomorskiego (31 grudnia 2012)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie KSI SIMIK 07-13 (stan na dzień 31 grudnia 2012 r.) oraz www.stat.gov.pl.

Najwyższa absorpcja środków unijnych przez samorzady terytorialne wystąpiła w powiatach centralnie usytuowanych: przede wszystkim w powiecie kołobrzesckim i gryfickim, ale także w kamieńskim, świdwińskim i drawskim. Powyżej średniej wojewódzkiej znalazł się także powiat łobeski i M. Koszalin.

Z drugiej strony, poniżej 1000 złotych absorpcji na 1 mieszkańca osiągnęły powiaty: myśliborski, szczecinecki, policki, stargardzki, M. Świnoujście i powiat pyrzycki. Dysproporcje nie są więc w tym przypadku tak duże, jak przy dofinansowaniu ogółem, gdzie były ponad 10-krotne. Różnice pomiędzy samorządami i ich jednostkami działającymi w obrębie powiatów są około 3,3 krotne.

Aktywność w pozyskiwaniu środków unijnych przez gminy i ich jednostki

Przeprowadzona analiza źródeł finansowania przedsięwzięć przez poszczególne podmioty należące do sektora jednostek samorządu terytorialnego pozwala na wskazanie dominujących źródeł dofinansowania dla poszczególnych JST. Tak więc, dla gminnych jednostek samorządowych głównym źródłem dotacji UE jest PO Infrastruktura i Środowisko (87% wszystkich dotacji) oraz PO Kapitał Ludzki ((11,5%). Powiatowe jednostki samorządowe przede wszystkim korzystają ze środków PO Kapitał Ludzki. Program ten zapewnia ponad 79% wsparcia unijnego. Wynika to z realizacji zadań związanych choćby z rynkiem pracy - polityka rynku pracy jest domeną powiatu.

Głównym źródłem dotacji dla samorządu województwa i jego jednostek jest z kolei Regionalny Program Operacyjny. Stanowi on ponad 90% dotacji wśród dotacji uzyskiwanych przez samorząd wojewódzki ogółem.

Patrząc z drugiej strony - programów operacyjnych - możemy wskazać na ich dominujących klientów. Dla PO Infrastruktura i Środowisko głównym klientem jest samorząd gminny (blisko 74% środków), dla PO Innowacyjna Gospodarka głównymi klientami są gminy oraz ich związki. Dla PO Kapitał Ludzki podstawowym klientem jest samorząd powiatowy, a dla Regionalnego Programu Operacyjnego - komunalne związki celowe oraz jednostki samorządu województwa.

Zastosowana w niniejszym badaniu metodologia pozwala skomasować absorpcję środków unijnych do poziomu gminnego. Ostatecznym beneficjentem pomocy unijnej są mieszkańcy tych najmniejszych jednostek terytorialnych, można więc uznać, że zabieg ten jest uzasadniony.

Tabela 7. Wartość środków UE pozyskiwana przez gminy województwa zachodniopomorskiego wg stanu na dzień 31 grudnia 2012 roku.

Gmina	Środki z UE		Ludność	Absorpcja na 1 mieszk.	
	ogółem	pozyskane przez JST		pozyskane przez JST	ogółem
Rewal	36 230 303,67	52 454 207,73	3544	10 223,00	14 800,85
Mielno	30 512 122,99	39 155 468,78	5077	6 009,87	7 712,32
Karnice	22 827 886,87	27 891 173,03	4097	5 571,85	6 807,71
Nowe Warpno	7 371 826,77	16 573 155,55	1641	4 492,28	10 099,42
Kobylanka	17 729 174,91	35 573 401,76	4191	4 230,30	8 488,05
Trzebiatów	70 628 978,22	107 844 321,87	16705	4 228,01	6 455,81
Ostrowice	10 233 018,97	14 268 626,51	2502	4 089,94	5 702,89
Dziwnów	16 442 606,40	37 124 370,74	4131	3 980,30	8 986,78
Wierzchowo	17 088 597,35	40 843 612,29	4458	3 833,24	9 161,87
Gościno	19 643 129,77	73 584 117,21	5255	3 737,99	14 002,69
Ińsko	12 649 216,25	16 197 609,85	3488	3 626,50	4 643,81
Kołobrzeg - miasto	154 456 450,58	251 084 872,15	44991	3 433,05	5 580,78
Stepnica	15 594 408,55	26 666 878,26	4746	3 285,80	5 618,81
Brzeżno	9 163 499,38	16 472 330,88	2798	3 275,02	5 887,18
Węgorzyno	22 279 752,26	33 287 545,28	7397	3 012,00	4 500,14
Cedynia	11 998 991,58	14 438 579,92	4294	2 794,36	3 362,50
Sławoborze	11 445 002,88	34 705 065,50	4262	2 685,36	8 142,91
Kołobrzeg	25 507 672,79	70 421 320,16	9825	2 596,20	7 167,56
Golczewo	14 927 075,29	19 237 127,01	6054	2 465,65	3 177,59
Dobra	9 640 072,27	15 351 232,77	4346	2 218,15	3 532,27
Osina	5 853 798,68	14 209 610,09	2871	2 038,94	4 949,36
Kamień Pomorski	26 240 460,28	40 689 671,39	14353	1 828,22	2 834,92
Mirosławiec	10 029 049,85	26 035 704,48	5646	1 776,31	4 611,35
Chociwel	10 679 473,34	13 163 913,38	6062	1 761,71	2 171,55
Radowo Małe	6 455 668,17	17 912 669,07	3722	1 734,46	4 812,65
Resko	13 960 992,19	34 676 038,68	8278	1 686,52	4 188,94
Świerzno	7 110 173,63	11 468 124,87	4255	1 671,02	2 695,21
Brojce	6 165 090,65	14 218 131,78	3721	1 656,84	3 821,05
Pełczyce	12 870 684,91	35 690 250,81	7980	1 612,87	4 472,46
Stara Dąbrowa	5 713 436,59	27 286 936,18	3602	1 586,18	7 575,50
Międzyzdroje	9 979 982,46	22 070 378,30	6607	1 510,52	3 340,45
Kozielice	3 892 409,48	70 124 317,16	2588	1 504,02	27 095,95
Połczyn-Zdrój	23 773 379,47	32 434 774,58	15867	1 498,29	2 044,17
Kołbaskowo	14 660 065,50	24 659 980,32	10061	1 457,12	2 451,05
Widuchowa	7 941 710,50	10 041 086,05	5542	1 433,00	1 811,82

	Środki z UE			Absorpcja na 1 mieszk.	
Maszewo	11 994 549,81	25 278 819,97	8471	1 415,95	2 984,16
M. Koszalin	151 461 960,40	298 325 818,98	106987	1 415,70	2 788,43
Sianów	18 329 142,59	29 538 665,81	13440	1 363,78	2 197,82
Złocieniec	20 074 138,11	32 922 290,17	15363	1 306,65	2 142,96
Rymań	5 348 421,97	18 488 051,34	4137	1 292,83	4 468,95
Sławno	11 238 056,06	18 857 825,94	8885	1 264,83	2 122,43
Bielice	3 696 408,48	69 030 708,97	2977	1 241,66	23 188,01
M. Szczecin	500 039 962,50	1 630 575 564,11	406307	1 230,69	4 013,16
Gryfino	38 372 400,36	205 386 063,02	31469	1 219,37	6 526,62
Darłowo - miasto	9 307 280,62	17 519 039,41	7677	1 212,36	2 282,02
Warnice	4 335 282,57	7 486 480,57	3585	1 209,28	2 088,28
Dobra (Szczecińska)	17 652 690,19	54 764 892,65	15581	1 132,96	3 514,85
Goleniów	37 517 539,64	226 263 174,27	34090	1 100,54	6 637,23
Przelewice	5 595 145,09	27 399 329,41	5189	1 078,27	5 280,27
Karlino	9 672 445,69	40 023 358,73	9183	1 053,30	4 358,42
Barlinek	20 191 167,01	66 445 851,62	19519	1 034,44	3 404,16
Kalisz Pomorski	7 411 456,83	17 537 661,89	7202	1 029,08	2 435,11
Przybiernów	5 161 315,27	9 004 404,68	5194	993,71	1 733,62
Trzcińsko-Zdrój	5 556 650,44	8 162 241,18	5618	989,08	1 452,87
Chojna	13 786 642,63	17 831 512,23	14091	978,40	1 265,45
Człopa	4 838 760,22	10 221 502,70	5072	954,01	2 015,28
Stargard Szczeciński	11 073 726,94	51 120 395,69	11673	948,66	4 379,37
Boleszkowice	2 733 136,86	6 400 244,78	2908	939,87	2 200,91
Dębno	19 307 869,14	29 761 611,79	20711	932,25	1 437,00
Płoty	8 422 322,54	35 107 580,69	9052	930,44	3 878,43
Rąbino	3 558 840,62	11 706 299,20	3844	925,82	3 045,34
Recz	5 239 697,72	22 895 016,59	5660	925,74	4 045,06
Szczecinek - miasto	34 599 288,38	92 973 715,69	38174	906,36	2 435,52
Postomino	6 360 440,28	121 944 623,17	7024	905,53	17 361,14
Nowogródek Pomorski	2 829 041,46	100 167 623,85	3294	858,85	30 409,11
Sławno - miasto	11 060 966,15	11 969 335,51	13108	843,83	913,13
M. Świnoujście	34 041 434,73	1 054 889 843,88	40765	835,07	25 877,34
Banie	5 134 957,49	100 421 257,51	6377	805,23	15 747,41
Biały Bór	4 193 500,03	55 239 848,43	5297	791,67	10 428,52
Siemyśl	2 887 775,50	9 152 840,22	3702	780,06	2 472,40
Białogard - miasto	18 713 980,66	30 408 010,08	24303	770,03	1 251,20
Drawsko Pomorskie	12 380 074,94	30 532 266,09	16290	759,98	1 874,30
Malechowo	4 994 479,56	54 762 011,16	6583	758,69	8 318,70
Gryfice	16 812 569,69	51 615 141,48	23476	716,16	2 198,63
Drawno	3 730 860,02	7 474 397,58	5331	699,84	1 402,06
Wałcz	8 442 150,74	19 545 159,79	12528	673,86	1 560,12
Czaplinek	7 722 459,92	25 286 146,17	11670	661,74	2 166,76
Stare Czarnowo	2 432 876,87	10 113 519,01	3781	643,45	2 674,83
Darłowo	8 933 693,99	113 175 172,57	14021	637,17	8 071,83
Moryń	2 694 628,39	5 189 257,20	4331	622,17	1 198,17

	Środki z UE			Absorpcja na 1 mieszk.	
Police	23 663 108,42	73 362 582,11	41804	566,05	1 754,92
Bobolice	5 530 763,00	14 769 484,12	9771	566,04	1 511,56
Łobez	8 070 030,42	36 365 392,52	14320	563,55	2 539,48
Ustronie Morskie	2 005 021,60	23 102 677,85	3590	558,50	6 435,29
Białogard	4 247 252,40	13 946 631,66	7732	549,31	1 803,75
Nowogard	13 351 813,43	177 270 175,59	24565	543,53	7 216,37
Świdwin	3 314 624,48	7 707 368,49	6160	538,09	1 251,20
Barwice	4 505 865,26	57 197 716,67	8766	514,02	6 524,95
Dolice	4 142 595,60	15 609 414,28	8079	512,76	1 932,10
Lipiany	3 075 017,60	7 512 084,60	6008	511,82	1 250,35
Dygowo	2 861 471,91	24 017 546,36	5595	511,43	4 292,68
Pyrzyce	9 657 688,56	88 246 851,87	19583	493,17	4 506,30
Choszczno	10 880 245,38	25 877 843,80	22237	489,29	1 163,73
Wałcz - miasto	11 999 361,02	109 817 948,63	25953	462,35	4 231,42
Biesiekierz	2 597 195,79	13 729 984,30	5847	444,19	2 348,21
Mieszkowice	3 199 265,14	6 634 403,97	7327	436,64	905,47
Świdwin - miasto	6 730 661,89	21 428 746,55	15539	433,15	1 379,03
Wolin	5 010 016,72	13 225 236,81	12369	405,05	1 069,22
Suchań	1 707 223,43	4 903 002,26	4322	395,01	1 134,43
Krzęcin	1 488 303,15	26 676 772,56	3775	394,25	7 066,69
Tychowo	2 637 301,15	5 886 645,37	7043	374,46	835,82
Marianowo	1 133 921,21	28 308 571,49	3125	362,85	9 058,74
Manowo	2 323 201,86	3 892 254,15	6422	361,76	606,08
Grzmiąca	1 733 243,43	63 309 291,68	4948	350,29	12 794,93
Będzino	3 166 786,18	13 356 912,57	9368	338,04	1 425,80
Stargard Szczeciński - miasto	23 152 375,73	87 316 058,53	69870	331,36	1 249,69
Borne Sulinowo	3 140 320,97	54 352 518,74	9554	328,69	5 688,98
Dobrzany	1 570 001,47	5 298 317,64	4928	318,59	1 075,15
Szczecinek	3 218 301,54	58 113 457,89	10314	312,03	5 634,42
Świeszyno	1 832 839,43	4 341 741,83	6028	304,05	720,26
Tuczno	1 481 567,13	5 336 948,40	4899	302,42	1 089,40
Polanów	2 208 208,79	6 355 822,88	9096	242,77	698,75
Bierzwnik	1 072 560,21	7 106 205,44	4722	227,14	1 504,91
Myślibórz	4 243 657,69	107 298 961,07	20642	205,58	5 198,09

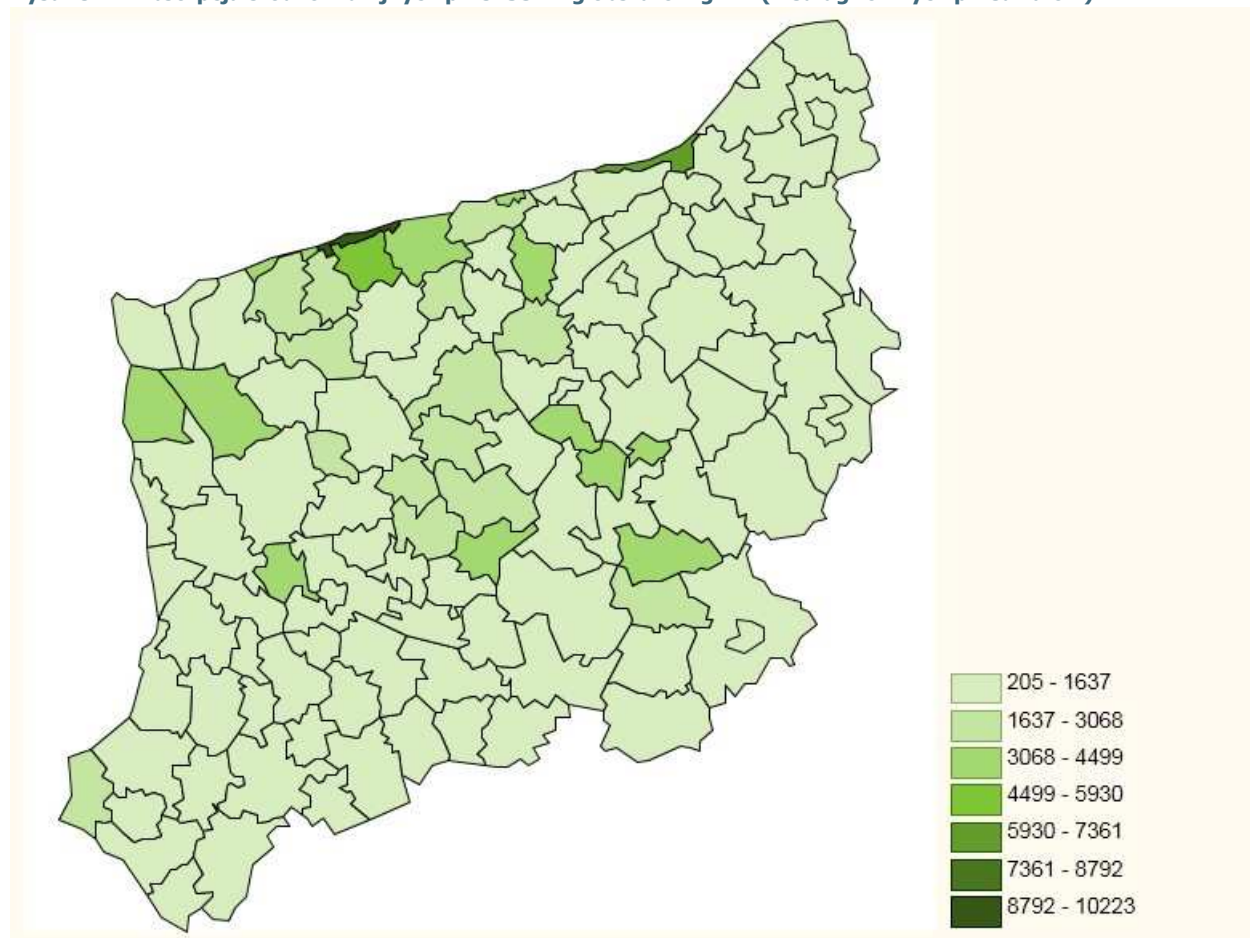
Źródło: Obliczenia własne na podstawie KSI SIMIK 07-13 (stan na dzień 31 grudnia 2012 r.) oraz www.stat.gov.pl.

Miejsca przodujące w powstałym rankingu zajmują gminy starające się zaspokoić potrzeby swoich mieszkańców. Nie podlega żadnym wątpliwościom wysoka pozycja gminy Rewal, która wynika z realizacji przez tą gminę dwóch ważnych inwestycji: rozbudowy i modernizacji oczyszczalni ścieków oraz remontu i częściowej rekonstrukcji kolejki wąskotorowej, mającej duże znaczenie promocyjno-rekreacyjne.

W ocenie aktywności gmin w pozyskiwaniu środków należy być bardzo ostrożnym. Dla przykładu, największy beneficjent środków pomocowych w województwie, Miasto Szczecin, ze względu na dużą liczbę mieszkańców zajmuje dopiero 43. miejsce w rankingu.

Z kolei mniejszym wspólnotom samorządowym trudniej o zapewnienie sobie sukcesu w pozyskiwaniu środków unijnych, choćby z e względu na niższy potencjał kadrowy, finansowy itp., ale za to sukces ma tam bardziej spektakularny charakter.

Rysunek 7. Absorpcja środków unijnych przez JST wg obszarów gmin (według równych przedziałów)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie KSI SIMIK 07-13 (stan na dzień 31 grudnia 2012 r.) oraz www.stat.gov.pl.

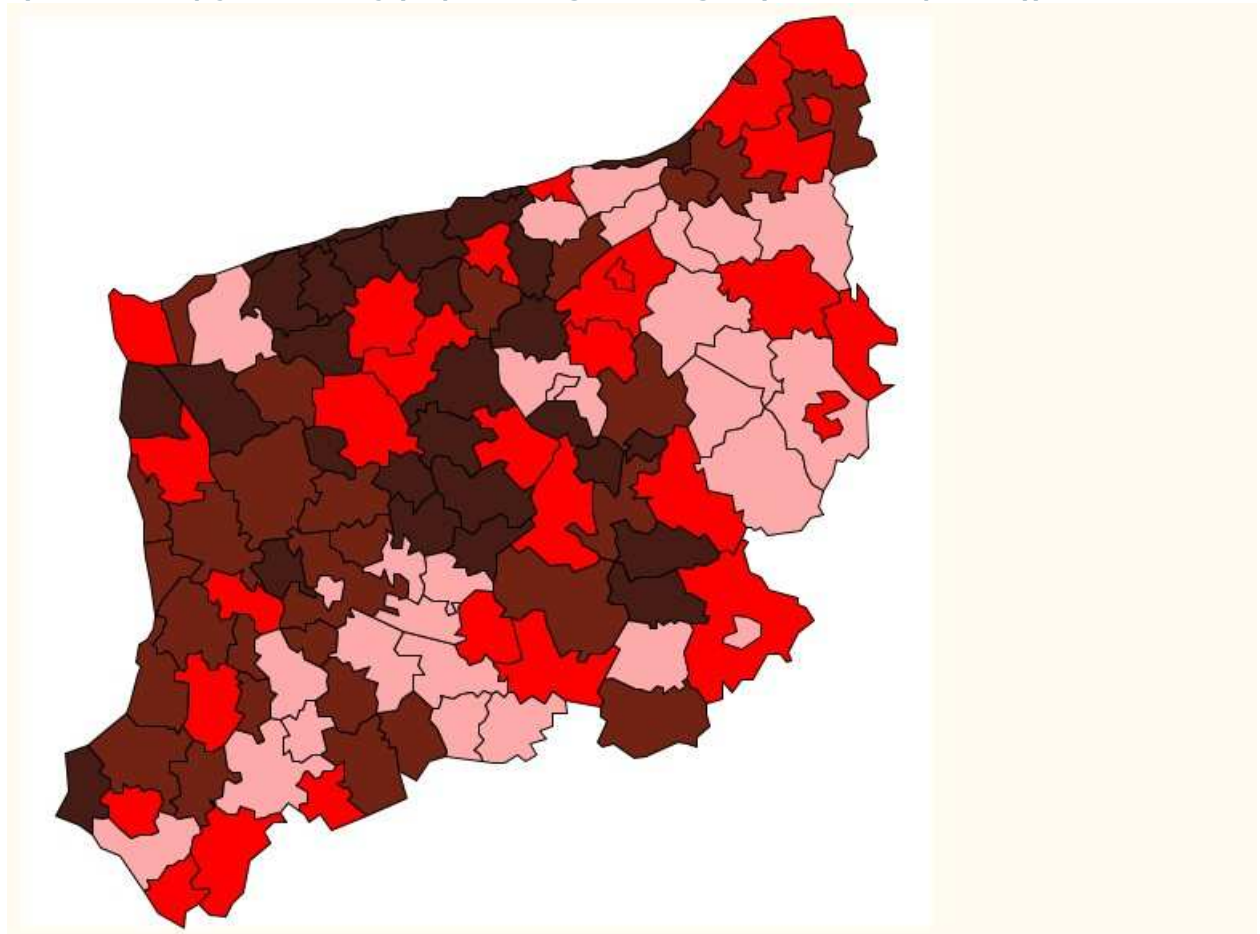
Tabela 8. Klasyfikacja gmin wg wartości pozyskanych środków na 1 mieszkańca (4. przedziały równoliczne – kwartyle)

Wartość absorpcji na jednego mieszkańca środków pozyskiwanych przez JST			
10 222-1 656 zł	1 612-948 zł	939-543 zł	538-205 zł
Rewal Mielno Karnice Nowe Warpno Kobyłanka Trzebiatów Ostrowice Dziwnów Wierzchowo Gościno Ińsko Kołobrzeg - miasto Stepnica Brzeźno Węgorzyno Cedynia Sławoborze Kołobrzeg	Pełczyce Stara Dąbrowa Międzyzdroje Kozielice Połczyn-Zdrój Kołbaskowo Widuchowa Maszewo M. Koszalin Sianów Złocieniec Rymań Sławno Bielice M. Szczecin Gryfino Darłowo - miasto Warnice	Boleszkowice Dębno Płoty Rąbino Recz Szczecinek - miasto Postomino Nowogródek Pomorski Sławno - miasto M. Świnoujście Banie Biały Bór Siemyśl Białogard - miasto Drawsko Pomorskie Malechowo Gryfice Drawno	Świdwin Barwice Dolice Lipiany Dygowo Pyrzyce Choszczno Wałcz - miasto Biesiekierz Mieszkowice Świdwin - miasto Wolin Suchań Krzęcin Tychowo Marianowo Manowo Grzmiąca

Golczewo	Dobra (Szczecińska)	Wałcz	Będzino
Dobra	Goleniów	Czaplinek	Stargard Szczeciński - miasto
Osina	Przelewice	Stare Czarnowo	Borne Sulinowo
Kamień Pomorski	Karlino	Darłowo	Dobrzany
Mirosławiec	Barlinek	Moryń	Szczecinek
Chociwel	Kalisz Pomorski	Police	Świeszyno
Radowo Małe	Przybiernów	Bobolice	Tuczno
Resko	Trzcińsko-Zdrój	Łobez	Polanów
Świerzno	Chojna	Ustronie Morskie	Bierzwnik
Brojce	Człopa	Białogard	Myślibórz
	Stargard Szczeciński	Nowogard	

Źródło: Obliczenia własne na podstawie KSI SIMIK 07-13 (stan na dzień 31 grudnia 2012 r.) oraz www.stat.gov.pl.

Rysunek 8. Absorpcja środków unijnych przez JST wg obszarów gmin (4 równoliczne przedziały)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie KSI SIMIK 07-13 (stan na dzień 31 grudnia 2012 r.) oraz www.stat.gov.pl.

3. Wnioski i rekomendacje z badań jakościowych przeprowadzonych w trzech gminach i trzech powiatach województwa zachodniopomorskiego.

Badania jakościowe w gminach i powiatach nie dotyczyły oczywiście wszystkich z nich, lecz jedynie trzech jednostek. Ponieważ jednak odnosiły się do jednakowego zestawu zagadnień i przebiegały według identycznego wzorca (dyspozycji wywiadu z dyspozycjami) możliwe jest przedstawienie podsumowań i wniosków we wspólnej części, aczkolwiek za każdym razem, ze wskazaniem i podkreśleniem odnotowanych różnic. Jest to podejście o tyle celowe, iż pozwoli w efekcie na sformułowanie wniosków ogólnych dotyczących wykorzystywania europejskich środków pomocowych przez jednostki samorządu terytorialnego niezależnie od ich szczebla. Będzie to również podstawą do rekomendacji następnych działań w postępowaniu badawczym.

Podsumowanie (część powiatowa)

1. Każdy z badanych powiatów korzystał ze środków pomocowych Unii Europejskiej oraz funduszy innych krajów europejskich;
2. Stopień wykorzystania środków pomocowych był bardzo różny w zależności od możliwości i potrzeb powiatów;
3. We wszystkich wizytowanych starostwach utworzono stanowiska zajmujące się pozyskiwaniem, nadzorowaniem realizacji i rozliczaniem umów współfinansowanych z funduszy europejskich;
4. Starostwa wykorzystywały głównie Program Operacyjny Kapitał Ludzki oraz Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego;
5. Starostwa korzystały też z innych możliwości finansowych oferowanych przez Unię Europejską oraz inne kraje europejskie, ale udział tych środków był bardzo niewielki;
6. Władze powiatów planują pozyskanie dalszych środków pomocowych w kolejnych latach i w ramach następnej perspektywy finansowej Unii Europejskiej w ramach wieloletnich planów finansowych.

Podsumowanie (część gminna)

1. Każda z gmin korzystała ze środków pomocowych Unii Europejskiej oraz funduszy innych krajów europejskich, aczkolwiek stopień wykorzystania środków pomocowych był bardzo różny;
2. Intensywność pozyskiwania i wykorzystywania środków europejskich jest wyraźnie zmienna w czasie. W dużym stopniu jest to zrozumiałe i wytłumaczalne przez warunki, jakie należy spełnić aby uzyskać środki europejskie. Są one przeznaczane na konkretne cele, programy i przedsięwzięcia. Oznacza to podjęcie wcześniej działań przygotowawczych zarówno w zakresie przygotowania wniosku, jak i przedmiotu przyszłej pracy. Sama realizacja przedsięwzięć jest bardzo często rozłożona w czasie. Nie ma możliwości, i nie można tego w żadnym razie wymagać, aby spożytkowane kwoty każdego roku były równe lub choćby zbliżone. Z drugiej strony jednak za tą roczną nierównomiernością pozyskiwania i wykorzystywania środków europejskich może kryć się rozproszenie działań i brak koncentracji na wyraźnie sformułowanych celach. Z lektury tytułów realizowanych przez gminy (nie tylko te poddane bardziej szczegółowym badaniom, ale wszystkich) projektów i przedsięwzięć wyraźnie widać, że są one niezwykle tematycznie rozproszone. W dużej mierze wynika to (choć oczywiście nie oznacza to, że w każdym wypadku) z dalszych poczynionych ustaleń, które są omówione w kolejnym punkcie;
3. W gminach istnieją bardzo różne rozwiązania w zakresie struktur odpowiedzialnych za pozyskiwanie i wykorzystywanie środków europejskich, także za nadzorowanie realizacji i rozliczanie umów

współfinansowanych z funduszy europejskich. W dodatku struktury takie są różnie usytuowane w ogólnej strukturze urzędu gminy. Gmina Rewal jest przykładem struktury mocno scentralizowanej. Gmina Karlino jest z kolei przykładem struktury o mniejszym stopniu scentralizowania, a przy tym (lub przez to) rozproszonej. Istnieją odrębne struktury zajmujące się projektami, które można nazwać „miękkimi” (posługując się zresztą nazewnictwem zaczerpniętym z wywiadu przeprowadzonego w gminie) tzn. tymi, które mają na celu zwiększenie ogólnie rozumianej „jakości życia mieszkańców” i generalnie rzecz biorąc koncentrują się wokół przedsięwzięć w zakresie kapitału ludzkiego, oraz istnieją struktury zajmujące się projektami „twardymi”, zajmującymi się różnymi inwestycjami infrastrukturalnymi. Gmina Pyrzyce zaś może być przykładem struktury nie do końca ukształtowanej, znajdującej się mimo wszystko (mimo tylu lat, w trakcie których można się ubiegać o pozyskanie środków europejskich) w stanie przebudowy i dalszego określania. Może to być zresztą sytuacja chwilowa, aktualna akurat w momencie przeprowadzania badania, ale należy założyć, że stan taki może występować okresowo w wielu innych gminach. Jako wniosek ogólny można sformułować stwierdzenie, że struktury organizacyjne wcale jeszcze nie okrzepły, nie istnieje żaden wzór, który byłby przedmiotem obserwacji, oceny i ewentualnego, częściowego chociażby przyjmowania. W budowie struktur największy wpływ mają przyjęte wcześniej założenia a następnie zbierane latami (choć w sumie niezbyt licznymi) doświadczenia;

4. Kolejnym wnioskiem, jaki płynie z analizy struktur zajmujących się pracą wokół funduszy europejskich jest być może nieco kontrowersyjne zdanie, iż takie czy inne struktury niezależnie od, że są odpowiedzialne za przygotowanie odpowiedniego projektu, a następnie jego prowadzenie i rozliczanie, to również są odpowiedzialne wręcz za jego „wymyślenie”. Istniejąca struktura nie mogąca się pochwalić jakimikolwiek rezultatami swej pracy po prostu staje się zbędna. Z tego być może powodu tytuły realizowanych przedsięwzięć są tak „rozstrzelone”. Oprócz realizowania jakiejś konkretnej potrzeby wspólnoty samorządowej (w co należy wierzyć, bo dlaczego nie?) realizują one potrzebę istnienia powołanej w odpowiednich celach struktury;
5. Podobnie, jak władze starostw władze gminne wykorzystywały głównie Program Operacyjny Kapitał Ludzki oraz Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego. Nie brak jednak przykładów wykorzystywania innych źródeł. Można powiedzieć, że gminy dość wszechstronnie sięgają i wykorzystują wszelkie możliwe i dostępne im programy. Z jednej strony decyduje to o bogactwie realizowanych celów, i w związku z tym zaspokajanych potrzeb wspólnot gminnych – co należy dostrzec i właściwie docenić, z drugiej jednak strony ma to niewątpliwie wpływ na pewny „eklektyzm” w wolumenie tychże celów i potrzeb;
6. Samorządy gminne wykorzystywały też inne możliwości finansowe oferowane przez Unię Europejską oraz inne kraje europejskie (np. tzw. fundusz norweski) ale udział tych środków był bardzo niewielki. Aktywność gmin, ich zapobiegliwość w uzyskiwaniu środków pomocowych jest ściśle skoncentrowana na największych programach, do których dostęp jest stosunkowo najłatwiejszy, najbardziej powszechny, i o których istnieje największa liczba pewnych informacji;
7. Władze gmin, podobnie jak i innych jednostek samorządowych bez ustanku planują pozyskanie dalszych środków pomocowych w kolejnych latach i w ramach następnej perspektywy finansowej Unii Europejskiej w ramach wieloletnich planów finansowych. Myślenie o potrzebach wspólnot gminnych i sposobach ich zaspokajania w kategoriach uzyskiwania i wykorzystywania środków europejskich stało się oczywistym elementem planowania działań samorządu w dającej się przewidzieć przyszłości.

Wnioski z ekspertyzy

W opracowanej ekspertyzie podjęto próbę zinventaryzowania wszystkich źródeł (programów i mechanizmów pomocowych) finansowania zewnętrznego przedsięwzięć realizowanych na terenie województwa zachodniopomorskiego. Wyniki badań zaprezentowano w ekspertyzie oraz niniejszym suplemencie. W pierwszej części suplementu zaprezentowano najaktualniejsze (pochodzące z końca grudnia 2012 roku) dane uzyskane z bazy danych KSI-SIMIK, uzupełnione o wcześniej pozyskane dane nie ujmowane w tej bazie. Nie wprowadzono

zmian w części dotyczącej wyników badania trzech wybranych samorządów gminnych i trzech powiatowych. Jednakże prezentowany suplement uzupełniono o wnioski wyciągnięte przez autorów ekspertyzy. Samorzady szczebla powiatowego i gminnego, aczkolwiek powołane do wypełniania niekoniecznie takich samych zadań, są identyczne w tym aspekcie, iż podstawowym (choć ogólnym) celem funkcjonowania jest zaspokajanie potrzeb wspólnot terytorialnych. Nawet jeśli podejmują różne inicjatywy i przedsięwzięcia (zgodnie ze swoimi właściwościami i kompetencjami) i pozyskują środki z różnych źródeł (choć i tak w dużej mierze tożsamy) to czynią to po to aby rozwiązywać problemy i polepszać jakość życia mieszkańców. Dlatego możliwe i zasadne jest sformułowanie wspólnych wniosków odnoszących się do działalności w tym zakresie samorządów terytorialnych jako takich niezależnie od ich szczebla. Wnioski będą dotyczyły również kierunków, w jakich mogłyby, a nawet powinny być przeprowadzane następne badania nad sposobem i zakresem sięgania i wykorzystywania europejskich środków pomocowych przez samorzady terytorialne województwa zachodniopomorskiego.

Wnioski autorów z badań można sformułować następująco:

- I. W celu intensyfikacji pozyskiwania środków pomocowych należałoby rozważyć zorganizowanie dla pracowników samorządowych szkoleń z zakresu możliwości pozyskania środków z różnych programów unijnych, w tym również dostępnych wyłącznie na szczeblu centralnym. Autorzy są dalecy od stwierdzenia, iż pracownicy samorządów zajmujący się pozyskiwaniem i wykorzystywaniem środków europejskich są niedoszkleni lub wręcz źle przygotowani. Procesy szkolenia powinny jednak mieć charakter ciągły i uwzględniający wszelkie dokonujące się zmiany. Należałoby rozważyć możliwość ich organizacji przez samorząd szczebla wojewódzkiego. W niniejszym wniosku nie formułujemy tezy, iż samorząd wojewódzki powinien stworzyć specjalnie tym się zajmującą komórkę oraz wydzielić na ten cel jakieś środki finansowe. Forma tej „organizacji” jest kwestią do rozważenia **właśnie, ale** samo przedsięwzięcie jak najbardziej godne podjęcia;
- II. Równocześnie z procesem szkolenia w zakresie możliwości pozyskania środków z różnych programów unijnych należałoby rozważyć obecność w treściach szkolenia informacji na temat form organizacyjnych przydatnych w realizowaniu takich przedsięwzięć. Byłoby to przydatne szczególnie dla samorządów szczebla gminnego. Wypracowanie wzoru, a najlepiej wzorów organizacyjnych nie musiałyby (i nie mogły) oznaczać ich narzucanie. Byłoby to raczej wskazanie przykładowych modeli, z których gminy mogłyby czerpać pozytywne przykłady, zwłaszcza w sytuacji zmian w otoczeniu zewnętrznym (rodzaje programów, wysokość środków, warunki pozyskania itp.), jak i w otoczeniu własnym (zmiany struktury urzędu, zmiany personalne itp.);
- III. Zdaniem autorów należy podjąć kolejną i bardziej zweryfikowaną próbę ustalenia sumarycznej wartości strumieni pomocowych Unii Europejskiej oraz innych krajów europejskich wpływających na obszar gmin, powiatów i województwa zachodniopomorskiego w kolejnych latach od 2004 do 2012 roku;
- IV. Autorzy ekspertyzy sugerują, aby podstawą analiz środków z Unii Europejskiej były dane uzyskane z systemu KS-SIMIK, prowadzonego przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego;
- V. Otrzymane dane powinny zostać być zweryfikowane zarówno u dysponentów regionalnych i centralnych środków finansowych pochodzących z Unii Europejskiej innych krajów europejskich oraz u beneficjentów, w tym szczególnie władz gmin i powiatów;
- VI. Weryfikację danych prowadzoną w gminach i powiatach należałoby uzupełnić o poszukiwanie umów finansowanych z innych źródeł europejskich, nie ujętych w systemie KSI-SIMIK;
- VII. Zdaniem autorów należałoby włączyć do analiz również kwoty pomocy bezpośredniej kierowanej do rolników, zagregowane do poziomu gmin lub powiatów;
- VIII. Wysłek finansowy samorządów należy odnosić do udziału środków unijnych w rzeczywistych wydatkach gmin i powiatów;
- IX. Sumarycznie pozyskane środki z funduszy unijnych powinny być odnoszone do poziomu mieszkańca, co powinno pozwolić na określenie wpływu pozyskanych środków na rozwój wspólnoty terytorialnej;
- X. Autorzy sugerują przeprowadzenie analiz istniejących i wybór najlepszej metodologii pozwalającej na w miarę obiektywną ocenę skutków wieloletnich zaabsorbowanych środków unijnych i europejskich dla rozwoju wspólnot terytorialnych;

- XI. Autorzy wnioskuje o zachęcanie władz samorządowych do zlecenia badań dotyczących zarówno potrzeb społecznych, jak i oceny wpływu środków pozyskanych z UE na ich zaspokojenie oraz na podniesienie jakości życia mieszkańców;
- XII. Należy także rozważyć możliwość przeprowadzenia kompleksowych badań finansowanych przez Urząd Marszałkowski w wytypowanych gminach i powiatach, których celem byłaby nie tylko ocena aktywności jednostek samorządowych w pozyskiwaniu funduszy europejskich, ale także nastawienie mieszkańców województwa do realizowanych projektów oraz ocenę ich wpływu na poziom życia wspólnot terytorialnych.

Zrealizowanie powyższych zaleceń powinno pozwolić na uzyskanie wiarygodnego obrazu rzeczywistego wykorzystania środków europejskich oraz ich znaczenia w działaniach podejmowanych przez samorządy terytorialne.

Zdaniem autorów samorząd wojewódzki powinien rozważyć możliwość przeprowadzenia „inwentaryzacji” celów realizowanych w oparciu o środki pomocowe. Samorządy terytorialne są niezależne (w granicach prawa) w swoich działaniach i sporządzenie takiej „inwentaryzacji” nie zmierzałoby w kierunku objęcia ich kontrolą lub sprawdzania. Autorzy są przekonani, że koniecznym jest podjęcie wysiłku sprawdzającego, jakie cele zostały przez samorządy założone, zaplanowane, a następnie jakie zostały osiągnięte. Dość szeroki wachlarz dostępnych środków, a także autonomiczność jednostek samorządu terytorialnego w połączeniu ze specyfiką potrzeb występujących w każdej z nich może decydować o tym, iż realizowanych jest wiele, bardzo wiele celów jednostkowych, ale – zdaniem autorów - niewiele mających strategiczne znaczenie dla wspólnoty wojewódzkiej. Mówiąc obrazowo, wykorzystywanie środków europejskich przez ponad 130 jednostek samorządowych w regionie (gminy, powiaty i województwo) może mieć efekt podobny do rzucania w wodę garści żwiru. Autorzy sugerują, iż koniecznym byłoby sprawdzenie w jakim stopniu zrealizowane ze środków europejskich projekty wpłynęły na osiągnięcie założeń zawartych w Strategii Województwa. Przy tym wyraźnie należy podkreślić, że problem nie polega na tym, aby samorządy powiatowe i gminne przymuszać, czy tylko nakłaniać do podejmowania określonych przedsięwzięć oraz nie podejmowania innych. Niezależnie od tego, przeprowadzenie takiej „inwentaryzacji” będzie podstawą istotnej poznawczo wiedzy o tym, co naprawdę osiągnięto, co osiągnięto tylko częściowo, a czego osiągnąć się nie udało lub nawet nie myślano o tym, aby po coś sięgnąć.

Wydaje się, że do tej pory najważniejszym przedmiotem uwagi, także szerokiej opinii społecznej, była kwestia skuteczności pozyskiwania i wykorzystywania środków europejskich obliczana w postaci odsetka rzeczywiście uzyskanych kwot w stosunku do potencjalnych zasobów, do których można było sięgnąć. Zdaniem autorów, równie ważną, a może nawet ważniejszą kwestią, jest odpowiedź na pytanie – co właściwie uzyskano za pomocą pozyskanych środków europejskich. Tylko wtedy można będzie odpowiedzieć na pytanie, czy środki te rzeczywiście służą zaspokajaniu potrzeb wspólnot terytorialnych, a także jakich, i, co nie mniej ważne, czyich konkretnie potrzeb.

Wszystkie wymienione powyżej zalecenia wymagają dalszych badań, zarówno w odniesieniu do pozyskiwanych środków europejskich, jak i ich wpływu na realizację Strategii Rozwoju Województwa, strategii rozwoju poszczególnych wspólnot terytorialnych, jak i zmian poziomu życia i zaspokajania potrzeb ich mieszkańców.